

לע"ג ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"ג מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

המאמר בשבתורה

כי תשא-פרה

אזהרה המורה! העלון מיועד אך ורק לרציניים שיודעים את השיבות התפילה, ובשעת התפילה לא מעיינים בעלון ובשאר דברים.

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

מזן הרב שך זצ"ל החשיב עד מאד את הויתור, כאשר הינו מבהיר כי מעלה זו הינה המפתח לכל המידות הטובות כולן. אולם הוא לא סבר כי הויתור הינו מחייב אותו יש לשלם בכדי לזכות למידות טובות... להיפך! הוא אהו כי הויתור הינו בגדר תענוג וזכות עצומה עד מאד!! בהודומנות, כאשר שוחח עמו אחד ממקורביו אודות מחלוקת בין שני עסקנים, התבטא הרב שך זצ"ל ואמר לו: "חבל ששניהם אינם יודעים ואינם מכירים במתיקות של הויתור !! אילו היו יודעים וזאת ומכירים בכך - היתה כל המחלוקת נמנעת מיסודה!! והויתור" - אינו כולל רק את ההסכמה לרצונו של הזולת בעת ויכוח או מחלוקת... הויתור כולל למעשה את הקרבת הרצונות האישיים והמטרות העצמיות - לשם טובתו של הזולת, לשם שמירה על כבודו ולשם הצלתו מפגיעה כל שהיא! (אורחות הישיבה)

שח רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל: נשאר בזיכרוני מוזן שלמדתי בישיבה בתורת תלמיד, היו שניים שנחשבו לעילויים, יצא לדבר בלימוד עמם, אחד מהם היה שקדן עצום והיה לו ידיעות עצומות, אך המידות הרעות הטו אותו לכיוון אחר - למידת הגאווה לרצון ותאוה להתבלט, כשדיבר בלימוד מידותיו התחילו לפעול, ומשאמר דבר היה עומד על דעתו ומביא הוכחה לדבריו מרוב ידיעותיו, אך ההוכחה היתה רחוקה מהגידון כרחוק מורה ממערב, והוכחה השניה עוד יותר עקומה מן הראשונה, וכן הלאה, ראו שבוער אצלו שלהבת אש של תאוות הניצחון. ככל שהוסיף להביא ראיות הוסיף עקמומיות, ולמעשה, במשך התקופה לא יצא ממנו מה שהיה צריך לצאת ממנו כי היה חסר לו המידה של מודה על האמת. (אמרי דעת)

רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל נשאל: ילד קטן שמתחיל ללכת לתלמוד תורה, מה צריך לשים לב במיוחד? והשיב: מידת הויתור. מידה זו תעזור לו לכל החיים. בזמן שהקטנים משחקים ומקבלים ממתקים - לחנך אותם למידת הויתור, זה ישמור על הרבה דברים. ממידת הויתור לא רק שלא מפסידים אלא גם מרויחים. רואים בזמנינו עד כמה גדול הצורך בזה. לא רגילים לזוטר. (דרכי החיים)

סיפר אחד מבוגרי ישיבת חברון: "הייתי בחור חלש והיה לי מאד קשה בלימוד. פעם נגשתי למשגיח רבי הירש פאלי זצ"ל והתאוננתי בפניו שאיני מבין את הגמרא ומה עלי לעשות. מיד נענה לי המשגיח בחמימות יתירה ואמר: "בא ונלמד יחד בחברותא". ויבאן קבע עמי רבי הירש לימוד בחברותא, פעמים בין כתלי הישיבה ופעמים בבית, כשהוא לומר איתי ומסביר לי את דברי הגמרא בטוב טעם ובסבלנות אין קץ. כך במשך שנים אחדות, זכיתי לקבל תורה מפיו. "פעם אחת, עסקנו בסוגיא קשה ולא עלה בידי לעמוד על הבנתה, אולם רבי הירש לא אמר נואש, הוא חזר בנחת ובסבלנות בלתי רגילה מספר פעמים על הסוגיא לפרטיה, תוך שהוא מעורר אותי ומסביר לי פנים לבל אפול ברוחי. "הוא ציטט לי את דברי הגמרא הידועים (עירובין ד:): על גדולתו של רבי פרידא שלמד עם תלמידו ארבע מאות פעמים את אותה סוגיא עד שנקלטה בלב התלמיד. אך הוא המשיך והוסיף לומר לי את הדברים הבאים: "כלום סבור אתה שיש כאן רק גדלות של רבי פרידא, של המלמד, הלא זוהי הגדלות של התלמיד שהיה מוכן לחזור ולשמע כל כך הרבה פעמים את אותה סוגיא". "כשאני חוזר כמה פעמים על הסוגיא" - הטעים רבי הירש - "אין זו גדלות, שהרי יודע אני את הגמרא ונהנה אני לחזור עליה... אבל אתה שמתקשה בהבנת הסוגיא, ואף על פי כן מוכן אתה לשוב ולחזור כמה וכמה פעמים זו הגדלות! מסיים התלמיד: "כל מה שיש לי כיום שייכות עם הגמרא זה הכל בזכותו!" (רי הירש)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

והלחתי מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלחתי: נכדו הפעוט של רבי משה פינשטיין זצ"ל סיפר לו את שהסביר המלמד בתלמוד תורה, על הפסוק, והמכתב מכתב אלקים חרות על הלחתי, ה' חרט את התורה על הלחתי, כי הוא רצה ללמד אותנו, דבר חשוב מאד, אם רוצים שהתורה תהא חרוטה על לוח לבנו תמיד, חייבים לעמול בה היטב, בכל הכוחות, כשם שהחריטה היא עבודה קשה ומאמצת, כך לימוד התורה חייב להיות מתוך מאמץ ועמל. "יפה בנינו!" חייך וליטף את נכדו, לאחר הפסקה קצרה הוסיף רבי משה ואמר: בא ואספר לך סיפור כשהייתי ילד בנילך גרתי בעיירה קטנה ברוסיה, אוזרה, אבי היה אמנם רב העיירה אולם הפרנסה היתה דלה ביותר, ולי כילד לא היו אפילו נידות לכתוב, כשהתחדשו לי פרושים ורעיונות שונים ומאד רציתי לכותבם יצאתי לרחוב אספתי אבנים לבנות וחרטתי עליהם את חידושי ידי כאבו מרוב מאמץ, אך הייתי מאושר מאד, ידעתי כי איני עמל על דברים בטלים, אלא על תורתנו הקדושה, אך בוא ואגלה לך את הפירוש בפסוק, שהרי בתורה כתוב "חרות, בת"ו ולא חרוט בטי"ת התורה באה ללמדנו כי מי שמתייגע ועמל בתורה זוכה למתנה נפלאה נוספת, כדרשת חז"ל בפרקי אבות "אל תקרי "חרות" אלא "חירות" שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה" "זכור נכדי" הוסיף רבי משה ואמר "לא לחנם דרשו חז"ל דברים אלו כי מי שחורט את התורה על לבו במאמץ רב, ויגע בה כראוי, זוכה למתנה הנפלאה, מתנת החרות, הוא טועם טעם של בן חורין אמיתי, משוחרר מהכבלים המושכים אותו לתאוות ולדברים אסורים, דווקא על ידי ההשתעבודת לתורה זוכים להרגשה של שלווה נפש אמיתית (שלמי משה)

ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת: מסירות נפש של משה רבינו תובן על פי משל. אחד המקורבים של שר האוצר של המלך נגב מאוצרות המלוכה. הלך השר ולימד זכות על קרובו ומחלו לו המלך. שוב הלך ונגב, ושוב ביקש עליו השר רחמים, וכך נשנה הדבר כמה פעמים. אך פעם ביעק הנגב נגיבה גדולה עד שלא היה שום לימוד זכות עליו. ביקש השר מן המלך שיפטור אותו מתפקידו בכדי שלא יהיה לנגב על מי לסמוך, וממילא לא ינגבו עוד. הוא אשר אמר משה רבינו "מחני נא" טול ממני את חשיבותי בעיניך, וממילא לא יחטאו עוד בני ישראל שכן לא יסתמכו עוד על השתדלותי ותפילתי למענם. (המגיד מרובנא).

פרשת פרה

זאת חקת התורה: מקשה האור החיים וז"ל: " צריך לדעת למה כינה למצוה זו שם כללות התורה, שהיה לו לומר זאת חוקת וגו' או זאת חוקת השומאה או חוקת הטהרה כדרך אומרו (שמות יב) זאת חוקת הפסח. - ואפשר לומר: לכן כתוב זאת חוקת התורה, שכל התורה היא חוקה, כמו שבפרה אדומה, אין בשכל האדם להבינה, כך אין בשכל האדם להשיג את עומק החכמה שבמשפטי התורה. ואי אפשר ללמוד אפילו משפטי התורה רק בשכל האדם, אלא צריכים לזה נשמת וקדושת ישראל, כי כל התורה היא למעלה משכל האדם. לדוגמא בדיני בני אדם, כשקונסים נאשם כממון או במאסר, אף השופט כעצמו יודה שאין זה בהכרח שאם קנס אחד בסכום מסוים של כסף שלא יוכל הנאשם לרצות עונו בפחות או יותר מזה, ושהסכום הזה הוא מדיק לשם רצוי העון ושואם נתן פרוטה פחות מזה לא ריצה עונו. אלא שאין לשופט ברירה אחרת, הוא מוכרח להעניש את הנאשם לפי אומדן הדעת שנקבע בחוקים. אבל לא כן ענשה של תורה, כשהחורה קנסה לנגב לשלם תשלומי כפל ירדה תורה לנפש הנגב - שהסכום הזה יפעול על נפשו שלא יגנוב יותר. ועונשו בפחות פרוטה מזה לא יספיק להניאו מן הגנבה. וכן עונש יותר מזה מיותר, כי העונש שקבעה התורה כבר מספיק לפעול על נפש הנגב שלא יגנוב. וכן הדבר בכל דיני ממונות. וזה נקרא "דין אמת לאמתו". וזהו דבר שאין שכל האדם משיגו.

סיפור מההפטרה

וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וְקִדְמְתִי אֶל הַדָּגַן וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ וְלֹא אָמַן עֲלֵיכֶם רָעָב: הסיפור קרה לפני יותר מיובל שנים, קודם שאור התורה והמצוות הופץ והתפשט ברחבי ארצה"ב. מעטים היהודים שהקפידו על שמירת שבת כהלכתה בארץ האפשרויות הבלתי-מוגבלות. בעלי המפעלים והחנויות דרשו במפניע מפועליהם לעבוד גם בשבתות ואילו שסירבו נדחו ממקומות העבודה או לא התקבלו אליהם מלכתחילה. מאחורי דרישה בלתי-מתפשרת זו של המעסיקים עמדה, בין השאר, העובדה שהמשכורות בארצה"ב שולמו בסוף כל שבוע (ולא בסוף החודש). מכיוון שסוף השבוע של הגויים חל בשבת, הרי שמיד עם קבלת המשכורות היו רובו המכריע של הציבור יוצא לקניות. בעלי החנויות לא הסכימו אפוא להחמיץ את ההכנסה שהניבו המכירות בשבתות. באותם ימים התגוררה באחת הערים משפחה שומרת מצוות, שהיגרה לארצה"ב מפולין. עלי-אף קשיי הפרנסה הגדולים התעקש אבי המשפחה לשמור שבת ויהי-מה. בגלל התעקשותו זו לא הצליח להחזיק מעמד בכל עבודה שניסה יותר מכמה שבועות בלבד. בתקופה הראשונה לעבודתו היה מוצא בכל פעם תידוך אחר להיעדרותו מהעבודה בשבת, אך כשחלפו כמה שבתות והאמת מאחורי היעדרותו העקבית נחשפה היה מפוטר ממקום העבודה. כך התגלגל האיש ממפעל למפעל ומבית-עסק אחר למשגרו. הגיעו הדברים למצב שהיהודי לא הצליח עוד לשאת בעול תשלומי שכר הדירה שבה התגורר עם משפחתו. בוקר סגרירי אחר השליכו בעל הדירה הגוי, עם אשתו וילדיו הקטנים, לרחובה של עיר. בקומת המרתף של בניין מגורים סמוך התגורר איש-שירות, שדאג לכל העניינים המשותפים של הדיירים - כנהוג בארצה"ב. כשראה חלה את בני-המשפחה נזרקים לרחוב, נכמרו רחמיו עליהם והציע להם מגורים בקומת המרתף. התנאים במרתף היו קשים מאוד, בלי מים וכלי חשמל. בני-המשפחה היו צריכים למצוא מקום לעצמם בין גושי הפחם ששימשו למערכת ההסקה המרכזית של הבניין. אך באין חלופה טובה יותר, הודו בני-המשפחה לאיש הטוב על החסד שעשה איתם. כך לפחות היתה להם קורת-גג וארבעה קירות שהגנו עליהם מפני הגשם והקור, ומקום ללון. יום אחד, לאחר שהייה ממושכת בקומת המרתף, הפציעה השמש בחוף והילדים הקטנים עלו ממרתף ויצאו לרחוב לחלוץ מעט את עצמותיהם ולשחק. מראם היה עזוב למדי ופניהם ויריהם מפוחדות. באותה שעה עבר ברחוב יהודי, מהגר אף הוא, אשר עם בואו לארצה"ב התרחק מיהדותו. לפתע נזקפו אוזניו של האיש והוא שפשף את עיניו כרי להיווכח שנית בפלא שנגלה לפניו - ילדים כושים דוברי יידיש.... כשניגש אליהם הבין כי הילדים אינם כושים, אלא יהודים ממוצא אירופאי, שפניהם שחורים מפהם. בין האיש לבין הילדים התפתחה שיחה ערה, שממנה למד על מצבה העגום של משפחתם. האיש, שהיה בעל אמצעים, לא נשאר אדיש. הוא נכנס לבניין עם הילדים וירד לקומת המרתף. בדיוק באותה שעה שהתה האם בחדרון פנימי כלשהו. האיש הוציא מכיסו חמש-מאות רולדים והניחם על אחד הארונות ששימשו רהיטים. זה היה סכום גבוה מאוד במושגי הימים ההם. לפתע הופיעה האם והפתעה לראות את האיש ואת הכסף. בתשובה לשאלתה אמר לה האיש כי שמע מפי ילדיה על מצבם העגום וכי החליט לקיים מצוות צדקה ולסייע להם למצוא מקום מגורים ראוי יותר. האישה סקרה את האיש בעיניים בוחנות. "האם אתה שומר שבת?", שאלה אותו לפתע. האיש התבלבל לשנייה מהשאלה הלא-צפויה. כעבור רגע התעשת וענה את האמת: "לא, איני שומר שבת. בעבר שמרנו, אך כאן באמריקה, זה פשוט בלתי-אפשרי". האישה השפילה את עיניה ואמרה בקול שקט אך בטוח: "אם-כן, איננו מעוניינים בכסףך. אנחנו נמצאים כאן רק בגלל הקפדתנו חסרת-הפשרות על קדושת השבת. לא נוכל להסתייע בכסף שהושג עלי-ידי חילול שבת". האיש היה המום. הוא נטל את כספו בחזרה והסתלק כלעומת שבא, מוזעזע עד עומק נשמתו. כשבא לביתו סיפר על כך לאשתו, שהיתה נפעמת אף היא ממשירות-הנפש של המשפחה המסכנה למען השבת. בעקבות המקרה הזה נמלה בליבם של בני-הזוג החלוטה לשוב ולשמור שבת. שמירת השבת נרדה קיומן של עוד מצוות, ובתוך זמן חזרה המשפחה לחיי תורה ומצוות מלאים. גם לאותה משפחת עניים עוד הקב"ה והם הצליחו להשתקם ולחזור לחיים תקינים בבית משלהם. שתי המשפחות זכו להקים דור ישרים, ולגדל בנים והולכים בדרך ה', ובהם גם גדולי תורה ומזכי הרבים (מ"ח ח"ח)

ועל הכל...

"פרפראות"

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל פעם דרש ואמר: כתוב במסכת ברכות "אגרא דבי הלולי מילי..." וברש"י כתב לשמח החתן בדברים. שזה עיקר קבלת השכר בחתונה ולפני זה כתוב בגמרא "אגרא דתעניתא צדקתא" שעיקר קבלת השכר בתענית זה הצדקה שנותנים - וכתוב לגבי צדקה שהדרגה הכי גבוהה של צדקה היא שהמקבל לא יודע מי הנותן, והנותן לא יודע מי המקבל, ואמר בדרך צחות, שהדרגה הכי גבוהה של דרשה בשמחת החתונה - שלא רק השומעים לא מבינים את הדרשן, אלא גם הדרשן לא מבין בעצמו מה הוא מדבר...

"ענין של טעם"

נמצא דבר נפלא בשם אחד מקדושי השואה (רבי חיים סמקט הי"ד) שמצא ששמות "ארבעה טורים" שחיבר רבי יעקב "בעל הטורים", מכוונים לגימטריא של סך הכל הסימנים שבארבעה חלקים, וכך הוא החשבון: "אורח חיים" עולה במנין 283. "יורה דעה" עולה במנין 300. "אבן העזר" עולה במנין 335. "חושן משפט" עולה במנין 787. סך הכל עולה במנין אלף שבע מאות וחמש. ואם ניקח סך הכל מספר הסימנים בכל הטורים עולה גם כן כמנין זה. שהרי באורח חיים יש 697 סימנים. ובורה דעה יש 403 סימנים. ובאבן העזר יש 427 סימנים. ובחושן משפט יש גם כן 427 סימנים. וביחד הם עולים למספר 1705. כמספר העולה משמות "אורח חיים", "יורה דעה", "חושן משפט" ו"אבן העזר". (אוצר הידיעות)

"מפי כתבם"

כאשר רואים גוים השומרים על מסורת אומתם, בלבוש בשפה וכדומה צריך ללמוד מהם שאין לנו במה להתבייש במסורתנו. בצעירותי שמעתי מעשה בניו-יורק, בילדה יהודיה צעירה שנסעה ברכבת תחתית יחד עם סבתה, והזקנה התחילה לדבר אליה באידיש. הילדה פנתה וביקשה ממנה: "סבתא, לא פה", היא התביישה ששמעו אותם מדברים בשפה יהודית. אך הנה לצדם ישבו איטלקים ושוחחו בקול רם בשפתם. האיטלקי גם בתוך אמריקה נשאר איטלקי. והיהודי משתדל להיות כבני המקום ונהיה אמריקאי! וכן שמעתי על יהודי חסידי שנסע ברכבת בלושו החסידי, ניגש אליו יהודי אחר ושען כנגדו שהוא מעורר את שנאת הגוים: "מדוע להתלבש בצורה כזו, אינך יכול להתלבש כמו בן אדם!"? השני ענה לו, שהוא מהאומה של "קווקר", שמסורתם ללבוש סוג כובע הדומה למגבעת ירושלמית. מיד התנצל לפניו היהודי ושחכו על שמירת המסורת של האומה הנכחדת מהמפה האנושית... או אז גילה לו היהודי שאכן יהודי הוא, ושאלו: "מדוע לדעתך מותר לגוי לשמור על מסורת אומתו, ולנו היהודים יש נטיה להתבייש במסורתנו"? מעשה נפלא המלמד מוסר השכל על הנהגת היהודי ושמירת צורתו המיוחדת. מעלת היהודי ויפיו היא עד כמה שנשקפת בו ובמעשיו התורה, שאפשר לראות בו את השי"ת, ככל שנהיה נקיים יותר מהשפעת הגוים, נידאה כבני אברהם יצחק ויעקב, ויבלוש למרחוק היופי היהודי. (רבי שמשון פינקוס זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן, מצוה שאינו מברך 'עובר לעשייתו' (לפני עשיית המצוה), כמו בשאר ברכות שמברכים לפני עשיית המצוה?

תשובה: בנטילת ידיים, שלפעמים אין ידיו נקיות, לכן מברך לעולם אחר הנטילה, שלא לחלק בין נטילה לנטילה. ועוד שגם הניגוב מן המצוה, (ספר החידושים)

מפתגמי אור'תא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

הרוצה לשקר, ירחיק עדותו. (הרא"ש)

עם התפילה יתקרב האדם לבוראו. (רבינו בחיי)

לא תצליח בלימוד החוכמה, אם איננה יקרה בעיניך. (רבינו יונה)